

Bubisher: Les biblioteques del desert

Paraules clau: Biblioteca; Bubisher; Miquel Puig Cuadau; Sàhara; Teresa Gomis Baixauli; Xarxa de biblioteques

Les biblioteques [Bubisher](#) son una xarxa de biblioteques que depenen de l'associació sense ànim de lucre Escritores por el Sàhara -Bubisher; que es va crear per a este fi i que està encapçalada pel poeta Limam Boisha i l'escriptor i activista cultural Gonzalo Moure.

El projecte va començar al 2008 amb un bibliobús. El *bubisher*, l'ocellet del desert (semblant a la nostra oroneta) que anuncia bones notícies es convertí en el bibliobús que portava llibres fins a les parts més allunyades dels campaments. Però prompte es va veure que l'ocellet necessitava un niu: una biblioteca que oferira no sols llibres sinó també un espai d'encontre i dinamització de la vida cultural dels campaments. Actualment hi ha funcionant quatre biblioteques, una per cadascun dels campaments de Smara, Auserd, Bojador i Dajla. A més a més, s'està construint una nova biblioteca per a Auserd perquè la que hi ha s'ha quedat menuda. Bubisher és un projecte viu i que creix; es nodreix bàsicament de les aportacions dels socis i de la venda dels llibres que publiquen: els dos últims títols tan recomanables com *El niño de luz de plata* i *Agua y arena*.

Els bibliotecaris son saharauis que es seleccionen entre la joventut més preparada dels campaments i que reben el suport de bibliotecaris i bibliotecàries que des del món sencer viatgen als campaments per a oferir el seu assessorament i el seu treball voluntari. La seua tasca és tan valorada a la hamada que els bibliotecaris Bubisher compten amb un gran prestigi i reconeixement en la seua comunitat.

Entrar a una biblioteca Bubisher és entrar a un espai de pau: net, tranquil i acollidor. La gran part dels usuaris son infants i joves que, a més de prestatgeries farcides de llibres, es troben amb mil i una activitats: des d'animació lectora per a públic infantil, fins a cursos d'idiomes, teatre o poesia.

Es té molta cura de l'aspecte estètic de les biblioteques: llueixen creacions de l'artista saharauí Mohamed Suleiman, es visten les parets amb pintures que les omplim de color, i en cadascuna d'elles es conrea un xicotet jardí: un espai que dona benestar i una pinzellada de verd esperança enmig del paisatge de la sorra del desert.

Biblioteca Bubisher de Smara

Etnopoètica al Sàhara

Quan vam visitar les biblioteques Bubisher, en novembre de 2018, el nostre objectiu, a més de conèixer-les i col·laborar en les seues activitats, era dur endavant un projecte de recopilació de narracions saharauis.

Davant l'avanç imparable dels mitjans de comunicació massius -des de la instal·lació de la xarxa elèctrica a les haimes hi trobem televisors i dispositius mòbils - una tradició forta de literatura oral perd la seua riquesa i el trencament de la transmissió intergeneracional incrementa la seua fragilitat. Si no es fixen per escrit les narracions que porten amb elles l'aprenentatge i d'adaptació a l'espai que els saharauis habiten, es perdran per a sempre. Parlem d'uns relats que conserven la riquesa d'una varietat dialectal, d'una llengua, el hassania i amb ella l'expressió de la cultura d'un poble nòmada que atesora gran part de la saviesa de tot el magreb pel qual es movia fins a fa tan sols dues generacions.

Vam voler contribuir a la conservació de materials que provenen de la transmissió oral, realitzant un treball d'etnopoètica que es centrara en les narracions fantàstiques, aquelles que contenen elements màgics.

Els bibliotecaris i la resta de personal de Bubisher ens va facilitar les visites a les haimes de la gent major que podia recordar algunes d'aquelles històries que s'han anat contant en tants i tants desplaçaments pel desert.

En les haimes els saharauis, acollidors, preparaven i compartien el té. I amb el te a les mans, símbol de l'hospitalitat d'un poble disposat a compartir tot allò que té, escoltàvem atents mentre ens contaven relats en què apareixien éssers sobrenaturals, transformacions

inexplicables, objectes meravellosos... Nosaltres preparàvem les sessions, les gravàvem i organitzàvem els materials.

En total recollírem 60 relats de 18 informants, visitant tres dels campaments: Smara, Dajla i Bojador.

Tres informants de Dajla

Les narracions van ser gravades en l'original hassania, excepte algunes que es gravaren directament en castellà. Els materials recollits en gravacions sonores van ser ordenats i dipositats a la biblioteca d'Smara, per al seu ús i la seua conservació.

Una selecció dels relats s'ha treballat i traduït, preparant-se en textos paral·lels en àrab, castellà i català, amb la finalitat de fixar-los per escrit per a la seua conservació, de donar a conèixer la tradició oral saharauí en les nostres terres, i de servir de suport d'aprenentatge de les llengües.

L'experiència de conèixer els campaments de refugiats (cada vegada més oblidats), junt a l'acolliment excepcional de tot el personal de Bubisher i dels saharauis en general, va resultar tan enriquidor que animem les companyes i els companys bibliotecaris a col·laborar en este projecte que treballa des del desert pel progrés de la societat a través de la cultura. Cada llibre Bubisher que comprem, que llegim, que regalem és una aposta clara i decidida per a aconseguir empoderar al poble Saharui. Vos animem per a què sumeu un granet de sorra, una goteta d'aigua on aquest poble es pugui seguir abeurant a través de les biblioteques Bubisher.

Autor: Miquel A. Puig Cuadau. És mestre, escriptor i narrador. És autor de *Els mons de Laia* (2014), *Llampuga, llampega* (2017) i *Un pont de plata* (2018). Reconegut pel premi *Llegir amb l'article Llegir per viure* (2018) Ha realitzat les propostes didàctiques *Done'm l'asguilando*, *El xiquet de la Ribera* i *La Caixa de la por*. Ha impartit cursos de formació sobre l'imaginari valencià per al Servei de Formació del professorat i per al COBDCV. És coautor del projecte *Iaeries* i col·laborador de *Dani Miquel*. Realitza projectes per a recuperar l'oralitat en la literatura.

Autora: Teresa Gomis Baixaulí. Llicenciada en Filosofia per la Universitat de València i en Antropologia Social i Cultural per la UNED. Des de 1996 és responsable de la Biblioteca Pública de Guadassuar. En 2015 va realitzar la cooperació del programa GIA (COBDCV) a Guinea Equatorial. Forma part del projecte *Zona Llibre Zona Lliure* de promoció de la literatura valenciana en el context bibliotecari i de visibilització de la tasca d'animació lectora als pobles. Els seus projectes de foment lector han sigut seleccionats per la campanya *Maria Moliner* en diverses ocasions.